

33/2014

Edunvalvontapalkkion periminen

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

Edunvalvontapalkkion periminen

12.9.2014

Julkaisun nimi	Edunvalvontapalkkion periminen
Tekijä	Edunvalvontapalkkioiden perimistä suunnitteleva työryhmä
Oikeusministeriön julkaisu	33/2014 Mietintöjä ja lausuntoja
OSKARI numero	OM 20/33/2013
ISSN-L	1798-7105
ISSN (PDF)	1798-7105
ISBN (PDF)	978-952-259-379-5
URN	URN:ISBN:978-952-259-379-5
Pysyvä osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-379-5
Asia- ja avain-sanat	oikeusapu, oikeusaputoimistot, edunvalvonta, edunvalvontapalkkio, edunvalvojan palkkio
Tiivistelmä	<p>Oikeusministeriö asetti edunvalvontapalkkioiden perimistä suunnittelevan työryhmän 5.12.2013. Työryhmän toimikausi kesti 29.8.2014 saakka. Työryhmä sai tehtävänsä valmiiksi 11.8.2014.</p> <p>Oikeusaputoimistot hoitavat omana palveluna noin 32.500 päämiehen edunvalvontaa. Edunvalvonnan tulot kertyvät pääosin vuosittain joulukuussa perittävisistä edunvalvojan palkkioista. Palkkioita perittiin 18.440.000 euroa vuonna 2012 ja 22.241.000 euroa vuonna 2013.</p> <p>Edunvalvonnan tulojen kertyessä joulukuussa niiden arvioiminen pitkin vuotta on haasteellista. Työryhmä pohti syitä siihen, miksi edunvalvonnan tulojen arviointi on poikennut toteutuneesta palkkiokertymästä huomattavasti. Työryhmä pohti myös eri vaihtoehtoja periä edunvalvojan vuosipalkkiot useassa erässä. Kunkin pohditun vaihtoehdon kohdalla mietittiin sen etuja ja haittoja päämiehille, oikeusaputoimistoille ja valtiolle.</p> <p>Työryhmän käsityksen mukaan vuodesta 2014 lukien edunvalvojan palkkioiden arvioiminen on yksinkertaisempaa kuin aikaisempina vuosina. Tarvittaessa palkkioraportointia tulee edelleen kehittää arvioinnin helpottamiseksi.</p> <p>Työryhmän käsityksen mukaan palkkioiden perimisestä erissä aiheutuisi lisätyötä ja -kustannuksia. Työryhmä esittää, että edunvalvojan vuosipalkkiot peritään jatkossakin yhdessä erässä joulukuussa. Palkkiolle lisättävän viitetiedon myötä palkkioiden manuaaliset työvaiheet vähenevät ja niiden seuranta on luotettavampaa. Järjestelmien kapasiteettien riittävyden takaamiseksi vuosipalkkioiden periminen tulee porrastaa joulukuun eri päiville.</p>

12.9.2014

Publikationens titel	Debiteringen av intressebevakningsarvodena
Författare	Arbetsgruppen för utveckling av förfarandena vid debitering av intressebevakningsarvoden
Justitieministeriets publikation	33/2014 Betänkanden och utlåtaden
OSKARI nummer	OM 20/33/2013
ISSN-L	1798-7105
ISSN (PDF)	1798-7105
ISBN (PDF)	978-952-259-379-5
URN	URN:ISBN:978-952-259-379-5
Permanent adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-379-5
Sak- och nyckelord	rättshjälp, rättshjälpsbyråerna, intressebevakning, intressebevakningsarvode, intressebevakarens arvode
Referat	<p>Justitieministeriet tillsatte den 5 december 2013 en arbetsgrupp för att se över och utveckla förfarandena vid debitering av intressebevakningsarvoden. Arbetsgruppens mandatperiod gick ut den 29 augusti 2014. Arbetsgruppen blev klar med sin uppgift den 11 augusti 2014.</p> <p>Rättshjälpsbyråerna ordrar som egen verksamhet intressebevakningen för cirka 32.000 huvudmän. Intressebevakningens inkomster består i huvudsak av de intressebevakningsarvoden som debiteras årligen i december. År 2012 uppgick det totala beloppet debiterade arvoden till 18.440.000 euro och år 2013 till 22.241.000 euro.</p> <p>Eftersom intressebevakningens inkomster flyter in i december är det svårt att göra uppskattningar av det totala beloppet under årets lopp. Arbetsgruppen försökte reda ut varför det har funnits en så stor skillnad i uppskattningarna av intressebevakningens inkomster och det totala utfallet av influtna arvoden. Arbetsgruppen utredde också möjligheterna debitera intressebevakarnas årsarvoden i flera poster. De olika alternativen bedömdes med tanke på vilka nackdelar och fördelar dessa skulle ha för huvudmännen, rättshjälpsbyråerna och staten.</p> <p>Enligt arbetsgruppens uppfattning blir det lättare att uppskatta intressebevakarnas arvoden från och med ingången av år 2014 jämfört med de tidigare åren. Vid behov ska rapporteringssystemet utvecklas för att underlätta uppskattningsarbetet.</p>

Enligt arbetsgruppen skulle det medföra extra arbete och tilläggskostnader om arvodena debiterades i flera poster. Arbetsgruppen föreslår att intressebevakarnas årsarvoden även i fortsättningen debiteras en gång om året i december. Referensuppgiften som i fortsättningen ska anges i samband med debiteringen av arvodet minskar de manuella arbetsskedena vid hanteringen av arvodena och gör uppföljningen tillförlitligare. För att trygga att systemens kapacitet räcker till ska debiteringen av årsarvodena graderas så att debiteringarna sker under flera dagar i december.

Oikeusministeriölle

Oikeusministeriö asetti edunvalvontapalkkioiden perimistä suunnittelevan työryhmän 5.12.2013. Työryhmän toimikaudeksi asetettiin 1.1.–31.5.2014. Käsiteltävien asioiden laajuuden vuoksi oikeusministeriö jatkoi 13.5.2014 työryhmän toimikautta 29.8.2014 saakka. Työryhmä kokoontui yhdeksän kertaa. Lisäksi työryhmän aloitteesta pidettiin palaveri yleisen edunvalvonnan Edvard-asianhallintaohjelman ja kirjanpitoyksikön Raindance-asianhallintaohjelman kehittämiseksi. Työryhmä sai tehtävänsä valmiiksi 11.8.2014.

Oikeusaputoimistot hoitavat omana palveluna noin 32.500 päämiehen edunvalvontaa. Edunvalvonnan tulot kertyvät pääosin vuosittain joulukuussa perittävistä edunvalvojan palkkioista. Edunvalvonnan kirjanpito on suoriteperusteista. Tällöin tulot ja menot kohdennetaan siihen varainhoitovuoteen, jolloin suorite eli palvelu luovutetaan. Tulojen kertyessä joulukuussa niiden arvioiminen pitkin vuotta on haasteellista. Tuloja onkin arvioitu varovaisesti.

Työryhmän tehtävänä on ollut:

- A Selvittää, milloin ja minkä ajankohdan mukaan edunvalvojan palkkio voidaan periä päämieheltä,
- B selvittää, voidaanko edunvalvojan palkkiot periä oikeusaputoimistoissa useassa erässä tilivuoden aikana,
- C arvioida, mitä etuja ja haittoja tulisi valtiolle ja oikeusaputoimistoille sekä päämiehille siitä, että edunvalvojan palkkioita perittäisiin nykyistä reaaliaikaisemmin sekä
- D tehdä esitys edunvalvontapalkkioiden tuloutuksen kehittamisestä oikeusaputoimistoissa.

Työryhmän kokoonpano on ollut:

Puheenjohtaja

- Oikeusaputoimen johtaja Arto Tiilikainen, Pohjois-Karjalan oikeusaputoimisto

Sihteeri

- Johtava yleinen edunvalvoja Minna Sipola, Oulun oikeusaputoimisto

Muut jäsenet

- Kehittämispäällikkö Hannele Havala, oikeusministeriö
- Ylitarkastaja Tuire Honko, oikeusministeriö
- Johtava yleinen edunvalvoja Toni Linna, Etelä-Pohjanmaan oikeusaputoimisto

Työryhmä on kuullut seuraavia asiantuntijoita:

- Hallitusneuvos Maaria Rubanin, oikeusministeriö
- Holhoustoimen edunvalvontapalvelut -vastuualueen päällikkö, henkikirjoittaja Soja Nykänen, Itä-Suomen maistraatti
- Johtava yleinen edunvalvoja Tuula Eilittä, Helsingin oikeusaputoimisto
- Edvard kehittämistyöryhmän puheenjohtaja, yleinen edunvalvoja Mika Kuokkanen, Pohjois-Karjalan oikeusaputoimisto
- Talouspalvelusihteri Birgit Rinne, Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus
- Palveluesimies Milla Wiinikka, Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus

Työryhmä pohti syitä siihen, miksi edunvalvonnan tulojen arviointi on poikennut toteutuneesta palkkiokertymästä. Arvioinnissa ovat olleet tähän saakka haasteena muun muassa edunvalvonnan ostopalveluiden laajeneminen, päämiesmäärän nettokasvun hidastuminen ja uuden palkkioasetuksen (696/2012) voimaan tulo 1.1.2013. Arviointia ovat vaikeuttaneet myös ennen palkkioasetusta voimassa ollut harkinnanvara koskien vuositilien ja omaisuusluetteloiden teosta perittäviä maksuja sekä palkkioiden kohtuullistamiset. Lisäksi arviointia on vaikeuttanut ja edelleen vaikeuttaa se, että yksittäiset palkkiot ovat euromääriltään hyvin erisuuruisia.

Työryhmä pohti edunvalvojan palkkion erissä perimisen eri vaihtoehtoja. Kunkin pohditun vaihtoehdon kohdalla mietittiin sen etuja ja haittoja päämiehille, oikeusaputoimistoille ja valtiolle. Palkkioiden erissä perimisen eri vaihtoehtoista sai työryhmässä eniten kannatusta puolivuositain tai kuukausittain perittävä palkkio. Tällöin päämiehen taloudellinen tilanne olisi nykyistä perimiskäytäntöä enemmän ajan tasalla ja palkkion periminen muistuttaisi muiden toimijoiden, esimerkiksi kuntien, asiakasmaksujen laskutuskäytäntöä. Erissä perimisestä aiheutuisi kuitenkin nykyiseen perimiskäytäntöön verrattuna lisää työtä ja kustannuksia. Vähävaraisille ja -tuloisille päämiehille tulisi myös toimentulotuen menetyksiä, mikäli palkkio perittäisiin erissä.

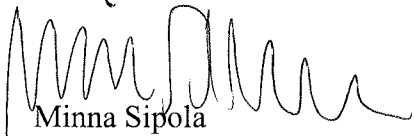
Jatkossa edunvalvojan palkkioiden arviointia helpottaa tilanteen vakiintuminen ostopalveluiden ja palkkioasetuksen osalta. Työryhmän käsityksen mukaan vuodesta 2014 lukien palkkioiden arvioiminen on yksinkertaisempaa kuin aikaisempina vuosina. Työryhmä esittää, että edunvalvojan palkkiot peritään jatkossakin vuosittain yhdessä erässä. Edvardin palkkioraportointia kehitetään tarvittaessa niin, että palkkioiden arvioimisen tueksi saadaan luotettavaa seurantatietoa.

Saatuana työnsä valmiiksi työryhmä luovuttaa kunnioittaen mietintönsä oikeusministeriölle.

Helsingissä 11. päivänä elokuuta 2014

Arto Tiilikainen

Minna Sipola

Hannele Havala

Tuire Honko

Toni Linna

SISÄLLYS

1	Taustaa	12
2	Säädökset ja ohjeet	14
3	Nykytilanne	16
4	Palkkioiden perimisen eri vaihtoehdot	18
5	Palkkioiden perimisajankohta	21
6	Viitenumeron lisääminen palkkioille ja laskutustietojen siirtäminen myyntireskontraan	22
7	Palkkiokertymän arvioiminen	24
8	Päämiehen näkökulma	27
9	Maistraatin näkökulma	28
10	Työryhmän tehtävät ja esitys	30
	LIITE 1. Valtioneuvoston asetus edunvalvojan palkkion suuruudesta (696/2012)	32
	LIITE 2. Palkkioasetuksen soveltamisohje (OM 2/33/2010)	34
	LIITE 3. Edunvalvojan palkkion laskelmapohja	37

1 Taustaa

Holhustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisvastuu on ollut 1.1.2009 alkaen oikeusministeriössä. Ministeriö vastaa edunvalvontapalveluiden yleisestä johdosta, ohjauksesta ja valvonnasta. Palveluiden järjestämisestä vastaavat valtion oikeusaputoimistot.

Vuonna 2013 yleisen edunvalvonnan päämiesmäärä oli noin 35.900 päämiestä (mukaan lukien ostopalvelun noin 3.400 päämiestä). Vuonna 2013 yleisen edunvalvonnan netto-toimintamenot olivat noin 9,9 miljoonaa euroa. Yleisen edunvalvonnan päämiehiltä perityt palkkiot olivat noin 22,2 miljoonaa euroa, mikä oli noin 4,7 miljoonaa euroa varsinaisessa talousarviossa arvioitua ja noin 3,8 miljoonaa euroa edellistä vuotta enemmän. Yleisen edunvalvonnan toimintamenomomentti on kaksivuotinen siirtomääräraha, joka voidaan siirtää kokonaan tai osaksi varainhoitovuodesta toiseen. Vuodelta 2013 siirtyi määrärahaa vuodelle 2014 noin 11,3 miljoonaa euroa. Yleisen edunvalvonnan menoista katettiin noin 69 % edunvalvontapalveluista perityillä tuloilla. Vuonna 2014 yleisen edunvalvonnan toimintaan on valtion talousarviossa myönnetty määrärahaa (netto) noin 10,4 miljoonaa euroa. Eduskunta hyväksyy valtion talousarvion loppuvuodesta.

Yleisen edunvalvonnan päämiehiltä perityt palkkiot ovat kasvaneet noin 4,9 miljoonaa euroa vuosien 2009–2013 välisenä aikana. Oikeusministeriö käy syksyisin oikeusaputoimen johtajien kanssa tulosneuvottelut, joissa sovitaan muun muassa toimistojen määrärahat. Tulosneuvotteluissa sovitusta asioista laaditaan tulossopimus. Oikeusaputoimistot ovat perineet edunvalvontapalkkioita huomattavasti tulosneuvotteluissa arvioitua enemmän. Palkkioiden arvioinnin haasteena on ollut muun muassa ostopalveluiden laajeneminen, päämiesmäärän nettokasvun hidastuminen ja uuden palkkioasetuksen (696/2012) voimaantulo 1.1.2013. Ennen vuotta 2013 palkkioiden laskemistavassa on ollut enemmän harkinnanvaraa koskien vuositilien ja omaisuusluetteloiden teosta perittäviä maksuja. Lisäksi palkkioita on kohtuullistettu nykyistä enemmän. Palkkioasetuksen mukaisia edunvalvojan palkkioita ei pääsääntöisesti kohtuullisteta.

Yksittäiset palkkiot vaihtelevat suuruudeltaan muutamista euroista useisiin tuhansiin euroihin. Päämiehen tulojen vähäisyyden vuoksi edunvalvojan palkkio voi olla myös nolla euroa. Palkkioiden vaihteluvälin suuruuden havainnollistamiseksi alla on taulukoituna Pohjois-Karjalan, Oulun ja Etelä-Pohjanmaan oikeusaputoimistojen pienimmät ja suurimmat yksittäiset palkkiot vuosilta 2012–2013. Taulukoidut palkkiot voivat olla myös vuotta lyhyemmältä ajalta, koska edunvalvonta voi alkaa ja päättyä kesken vuoden. Taulukossa ei ole otettu huomioon palkkioita, jotka ovat määrältään nolla euroa.

	2012 pienin	2013 pienin	2012 suurin	2013 suurin
Pohjois-Karjala	33,33	33,33	9.000,00	15.097,00
Oulu	35,49	5,29	7.735,09	8.293,56
Etelä-Pohjanmaa	103,15	15,71	4.824,34	7.739,79

Yleisen edunvalvonnan Edvard-asianhallintaohjelman täysipainoisen käyttöönoton myötä saadaan tilasto- ja seurantatietoa entistä luotettavammin. Edunvalvonnan kaikki palkkiot laskettiin Edvardilla vuoden 2013 tilinpäätökseen.

Oikeusaputoimistojen perimät edunvalvontapalkkiot ovat olleet vuosina 2009–2013 seuraavat (1.000 euroa):

Vuosi	Valtion varsinainen talousarvio tavoite	Oikeusaputoimistojen tulossopimus tavoite	Toteutuma	Toteutuman ja tulossopimuksen ero
2009	13.306	14.172	17.356	3.184
2010	14.502	14.204	17.496	3.292
2011	16.500	16.414	18.128	1.714
2012	16.500	16.882	18.440	1.558
2013	17.500	17.167	22.241	5.074

Lähde: oikeusministeriön KPY 150 tilinpäätökset vuosilta 2009–2013

2 Säädökset ja ohjeet

Edunvalvojan palkkio ja sen periminen perustuvat seuraaviin säädöksiin ja ohjeisiin:

- Laki holhoustoimesta (442/1999)
- Laki holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä (575/2008)
- Valtioneuvoston asetus edunvalvojan palkkion suuruudesta (696/2012)
- Palkkioasetuksen soveltamisohje (OM 2/33/2010)
- Edunvalvontapalkkion periminen vuodelta 2009 (OM 12/33/2009)
- Edunvalvojan palkkion määräytymisen perusteet (OM 3927/33/2001)

Edunvalvojalla on holhoustoimilain 44 §:n 2 momentin mukaan oikeus saada päämiehensä varoista tehtävänsä laatuun ja laajuuteen ja päämiehen varoihin nähden kohtuullinen palkkio. Yleisen edunvalvojan palkkioon ei lisätä arvonlisäveroa, ellei palvelua tuota yksityinen ostopalveluyrittäjä.

Palkkioasetuksen 1 §:n 1 momentin mukaan edunvalvojan palkkio muodostuu vuotuisesta perusmaksusta ja lisämaksuista. Perusmaksu on 280 euroa tai 440 euroa vuodessa. Perusmaksu on 280 euroa, jos päämiehen vuositulo on 14.000 euroa tai sitä pienempi ja hänen varallisuutensa arvo on pienempi kuin 17.181,36 euroa (varallisuusraja vuonna 2014). Muissa tilanteissa perusmaksu on 440 euroa.

Edunvalvonnan aloittamisesta aiheutuvista toimenpiteistä perittävä lisämaksu on 200 euroa. Toimenpiteestä, joka edellyttää holhousviranomaisen lupaa tai joka on vaativuudeltaan sellaista vastaava, perittävä lisämaksu on 200 euroa, 300 euroa tai 600 euroa.

Omaisuuksien hoitamisesta perittävä lisämaksu on kaksi prosenttia hoidettavana olevan varallisuuden arvosta. Varallisuuden arvo on päämiehen kokonaisvarallisuus vähennettynä mahdollisesti päämiehen omassa käytössä olevan asunnon arvolla, muilla kuin päämiehen omassa käytössä olevaan asuntoon kohdistuvilla veloilla ja edellä mainitun varallisuusrajan (17.181,36 euroa) suuruisella euromäärällä.

Perusmaksun ja lisämaksun yhteenlaskettu määrä saa olla korkeintaan 18 prosenttia päämiehen kokonaisvuositulosta. Kokonaisvuositulo on nettovuositulon ja omaisuuden hoitamisesta perittävän lisämaksun yhteenlaskettu määrä vähennettynä 5.727,12 eurolla (tuloraja vuonna 2014).

Jos edunvalvojan tehtävä on kestänyt alle vuoden, perusmaksu ja omaisuuden hoitamisesta perittävän lisämaksun yhteismäärä jaetaan kahdellatoista ja kerrotaan tehtävän hoitamista vastaavien kuukausien määrällä. Vajaa kuukausi lasketaan täydeksi kuukaudeksi. Kokonaisvuositulo lasketaan jakamalla tehtävän hoitamisen aikana saatu tulo vastaavien kuukausien määrällä ja kertomalla kahdellatoista.

Holhustoimilain (442/1999) 44 § 2 momentin mukaista erityistehtävästä perittävää palkkiota ja erityiskorvausta koskevat myös päämiehen tuloihin ja varallisuuteen sidotut rajat. Erityistehtävä voi olla esimerkiksi päämiehen edustaminen yksittäisessä oikeustoimessa. Erityiskorvausta edunvalvoja voi periä päämiehensä hyväksi tehdystä tarpeellisesta, erityistä ammattitaitoa tai huomattavaa työmäärää vaativasta tehtävästä, jos tehtävän hoitaminen edunvalvojan toimesta on ollut päämiehen edun mukaista. Edunvalvojan on selvitettävä päämiehensä tuloja ja varallisuutta sopivalla tavalla voidakseen määrittää palkkion ja/tai erityiskorvauksen. Erityistehtävästä perittävän palkkion ja erityiskorvauksen määrä perustuu käytettyyn työaikaan. Oikeusministeriön ohjeen (OM 12/33/2009) mukaan tuntiveloitus on 50–90 euroa.

3 Nykytilanne

Edunvalvojan vuosipalkkio laskutetaan tällä hetkellä palkkion syntymisvuonna. Palkkion laskeminen ja periminen päämiehiltä ajoittuvat marras- ja joulukuulle. Palkkiot lasketaan edunvalvonnan Edvard-asianhallintaohjelmalla. Jotta edunvalvojan palkkio voidaan perustellusti määrittää, päämiehen omaisuuden arvostus tulee olla päivitettyinä käypään arvoon sekä päämiehen tilitapahtumien kohdistettuina oikeille tulo- ja meno-tililajeille Edvardissa. Lisäksi Edvardissa tulee olla kirjattuna, onko päämiehen omistama asunto hänen omassa käytössä, ja kohdistuuko päämiehen omassa käytössä olevaan asuntoon lainaa. Näiden kaikkien asioiden hoitaminen Edvardissa vaatii tarkkuutta.

Nykyisellään vuosipalkkiolaskutus perustuu jo toteutuneisiin tapahtumiin yli kymmenen kuukauden ajalta ja arvioon loppuvuoden osalta. Palkkioiden laskenta-ajankohta on oikeusministeriön ohjeen mukaan lokakuun loppu tai sen jälkeinen aika (OM 12/33/2009). Ajankohta hieman vaihtelee oikeusaputoimistojen erilaisista käytännöistä johtuen. Valtaosa palkkion suuruuteen vaikuttavista tekijöistä ovat siis jo toteutuneita, mutta osan Edvard arvioi jo toteutuneiden tapahtumien perusteella.

Koko vuoden edunvalvontapalkkiot peritään päämiehiltä kerralla pääsääntöisesti joulukuussa. Ministeriön ohjeen mukaan edunvalvontapalkkion eräpäivä on 15. joulukuuta (OM 12/33/2009). Poikkeuksellisesti palkkio voidaan periä myöhemmin esimerkiksi silloin, kun päämies tarvitsee maksuaikaa heikon taloudellisen tilanteen vuoksi tai siksi, että päämiehen varallisuus on muussa muodossa kuin tilivaroina. Myös uuden päämiehen ensimmäiseen palkkioon joudutaan usein myöntämään maksuaikaa, jotta saadaan palkkion muodostamiseksi tarvittavat tiedot edunvalvontaan.

Edvardilla pystyttiin muodostamaan vuonna 2013 ensimmäistä kertaa kaikille päämiehille vuosipalkkiolaskelmat yhdellä massa-ajolla. Vuosipalkkiolaskelmien muodostamisen jälkeen jokainen edunvalvoja tarkistaa omien päämiestensä laskelmat ja toteaa niiden oikeellisuuden tai tekee niihin tarvittavat korjaukset. Laskelmat tulostetaan paperille ja siirretään Edvardissa hyväksyttäväksi. Laskelmien asiatarkastuksen ja hyväksynnän hoitavat oikeusaputoimistoissa he, keille tulojen asiatarkastus ja hyväksyntä oikeusministeriön taloussäännön ja oikeusaputoimiston työjärjestyksen mukaisesti kuuluu.

Menettelytavat palkkioiden asiatarkastuksessa ja hyväksynnässä vaihtelevat eri oikeusaputoimistoissa. Esimerkiksi Pohjois-Karjalan ja Oulun oikeusaputoimistoissa edunvalvonnan tulojen hyväksyntä on delegoitu johtavalle yleiselle edunvalvojalle. Etelä-Pohjanmaan oikeusaputoimistossa johtava yleinen edunvalvoja asiatarkastaa ja johtava julkinen oikeusavustaja hyväksyy edunvalvonnan tulot. Asiatarkastus ja hyväksyntä tehdään sekä Edvardissa että paperilaskelmaan, joka allekirjoitetaan.

Hyväksytyt edunvalvontapalkkiot poimitaan Edvardissa ja lähetetään sähköisesti pankkiin maksettavaksi. Palkkiot veloittuvat päämiesten edunvalvontatileiltä ja tuloutuvat oikeusministeriön tilille. Oikeusaputoimistojen tulojen seurannan vuoksi palkkiot taulukoidaan toimistoittain. Yksittäisille palkkioille voidaan joutua myöntämään maksuaikaa tai niitä voidaan joutua kohtuullistamaan. Seurannan vuoksi myös maksuajat ja kohtuullistamiset taulukoidaan oikeusaputoimistoittain.

Massana muodostettujen edunvalvojan palkkiolaskelmien jatkokäsittelyyn tulee varata riittävästi aikaa. Palkkion käsittelyyn osallistuu edunvalvonta-, osasto- ja hallinto-sihteerit sekä yleinen edunvalvoja, johtava yleinen edunvalvoja ja johtava julkinen oikeusavustaja. Vuonna 2013 palkkioiden käsittelyyn jälkitöineen kului työaikaa arviolta keskimäärin viidestä seitsemään minuuttia päämiestä kohden. Tämän lisäksi työaikaa kuluu vuoden kuluessa työhön, mikä on pohjana palkkion laskemisen oikeellisuudelle. Oikeusaputoimistojen käytäntöjen vaihtelevuuden vuoksi keskimääräinen palkkion käsittelemiseen kuluva aika hieman vaihtelee eri toimistojen välillä.

Nopeimmillaan koko palkkion käsittelyprosessi toteutuu arviolta muutamassa minuutissa. Näin silloin kun päämiehellä on selkeät ja samanlaisina toistuvat tulot koko vuoden, jolloin jo toteutuneet tulot mahdollistavat loppuvuoden tulojen osalta tarkan arvion. Näin myös silloin kun päämiehellä ei ole omaisuutta yli palkkiossa huomioon otettavan varallisuusrajan ja omaisuudessa ei ole tapahtunut eikä tule tapahtumaan muutoksia palkkion laskenta-ajankohdan jälkeen. Jos päämiehen tulot vaihtelevat vuoden mittaan, jopa kuukausittain, hänellä on omaisuutta, jonka määrä vähenee tai suurenee tai omaisuus muuttuu muotoaan, voi palkkion käsittelyprosessi kestää moninkertaisesti keskimääräisen ajan. Esimerkiksi tulojen kohdistaminen oikeille tulotililajeille, loppuvuoden arviolta laskettavien tulojen oikealle tasolle saaminen ja omaisuutta koskevien kirjanpitokirjauksien muuttaminen kestävät aikansa. Lisäksi päämiehen kirjanpitoon tehdyn muutoksen jälkeen aiemmin muodostettu palkkiolaskelma tulee poistaa ja muodostaa uusi laskelma, jotta korjatut tiedot siirtyvät laskelmaan.

4 Palkkioiden perimisen eri vaihtoehdot

Tällä hetkellä edunvalvojan palkkiot peritään kerran vuodessa. Perintä tapahtuu loppuvuodesta. Palkkiot perustuvat yli kymmenen kuukauden ajalta toteutuneisiin tapahtumiin, jolloin palkkioihin tulee jälkikäteen vain harvoin korjattavaa. Vähävaraiset ja -tuloiset päämiehet saavat vuosipalkkioon maksuaikaa ja/tai toimeentulotukea.

Jotta edunvalvonnan tulot kertyisivät tasaisemmin vuoden mittaan, työryhmä pohti eri vaihtoehtoja palkkion perimisestä useammassa erässä. Ostopalvelusopimuksissa on usein sovittu sopimuksen mukaisten maksujen perimisestä oikeusaputoimistolta neljännesvuosittain. Tällainen perintätapa ei työryhmässä tuntunut luontevalta perittäessä edunvalvojan palkkioita päämiehiltä. Osa ostopalveluyrittäjistä perii myös edunvalvojan palkkioita päämiehiltä erissä. Mikäli oikeusaputoimistoissa palkkiot perittäisiin erissä, työryhmästä tuntui luontevimmalta periä ne joko puolivuositain tai kuukausittain.

Perittäessä palkkioita puolivuositain palkkioista voitaisiin tehdä toukokuussa vastaava massa-ajo kuin nykyisessä menettelytavassa tehdään marraskuussa. Toukokuusen massa-ajon mukaisesta palkkiosta perittäisiin puolet 15.6. ja marraskuusen massa-ajon mukaisesta palkkiosta puolet 15.12. Palkkiot voitaisiin periä puolivuositain myös siten, että puolelta päämiehistä perittäisiin vuosipalkkio 15.6. ja lopuilta päämiehiltä 15.12. Kummassakin tilanteessa palkkio perittäisiin toteutuneeseen aineistoon perustuen.

Perittäessä palkkioita kuukausittain kuukausierän suuruus voisi olla 1/12 edellisen vuoden palkkiosta. Pohdittiin myös vaihtoehtoa, jossa kuukausierän suuruus määräytyisi päämiehen vuositulojen perusteella. Tammikuussa tiedossa olevien tulojen perusteella määräytyisi perusmaksuksi joko 280 euroa tai 440 euroa, josta perittäisiin kuukausittain 1/12. Tällöin palkkion lisämaksut otettaisiin huomioon joulukuun erässä.

Työryhmä pohti myös sitä, voisivatko oikeusaputoimistot itse valita, minkälaisissa erissä edunvalvojan palkkiot peritään. Yleisen edunvalvonnan siirtyessä kunnilta valtiolle 1.1.2009 yhtenä tavoitteena oli toimintatapojen yhtenäistäminen. Näin ollen työryhmä päätyi siihen, että olisi epätarkoituksenmukaista jättää palkkioiden perintätavan valinta kunkin yksittäisen oikeusaputoimiston harkintaan. Päämiesten ja sidosryhmien kuten esimerkiksi maistraattien ja sosiaalietuuksien käsittelijöiden näkökulmasta voisi olla sekavaa ja epäoikeudenmukaista, jos palkkioiden perintätavat vaihtelisivat toimistoitain.

Palkkioiden nykyisessä laskemis- ja perimistavassa on etuja. Palkkiot perustuvat suurelta osin toteutuneeseen aineistoon. Yhdessä erässä perittävän palkkion kukin käsittelyvaihe hoidetaan yhden kerran. Nykyisellään palkkioiden käsittelemisessä on seuraavat työvaiheet: muodostaminen, tarkistaminen, tulostaminen, allekirjoittaminen, asiantarkastaminen, mahdollinen kohtuullistaminen, hyväksyminen, maksaminen, mahdollinen maksuajan myöntäminen, taulukoiminen ja mahdollinen korjaaminen.

Toimeentulotuen myöntämisen edellytykset täyttyvät kerralla perittävässä edunvalvojan palkkioissa useammin kuin erissä perittävässä palkkioissa.

Palkkioiden nykyisessä laskemis- ja perimistavassa on myös huonot puolensa. Perittäessä palkkiot kerran vuodessa palkkiokertymän arvioiminen ennakkoon on osoittautunut vaikeaksi. Lisäksi päämiehestä saattaa tuntua, että joulukuussa kerralla perittävä vuosi-palkkio pienentää hänen joulukuusi saamiaan käyttövaroja.

Palkkioiden perimisessä pienemmissä erissä voisi olla etuja. Useammassa erässä perittävän palkkion johdosta päämiehen taloudellinen tilanne olisi nykyistä enemmän ajan tasalla. Laskut olisivat pienempiä ja laskutus muistuttaisi muiden toimijoiden, esimerkiksi kuntien, asiakasmaksujen laskutuskäytäntöä. Edunvalvonnan päättyessä päätöspalkkio olisi myös lyhyemmältä ajalta ja näin ollen pienempi. Perittäessä palkkiot erissä millä tahansa pohditulla vaihtoehdolla, työryhmän käsityksen mukaan arviolta ainakin puolet oikeusaputoimistojen palkkiokertymästä tulisi perityksi ennen joulukuuta.

Perittäessä palkkiot puolivuositain palkkioiden käsittelemisen työmäärä lisääntyisi nykyiseen menettelyyn verrattuna. Touko- ja kesäkuussa tulisi tehtäväksi vastaavat työvaiheet kuin nykyisin marras- ja joulukuussa. Perittäessä palkkiot kuukausittain palkkioiden käsittelemisen työmäärä lisääntyisi vielä enemmän. Palkkioarviot tulisi laatia tammikuussa, ja lopulliset palkkiot tarkistaa joulukuussa. Lisäksi tulisi lisätyötä kuukausittain erien maksuun huolehtimisesta. Esimerkiksi vähävaraisella päämiehellä ei välttämättä ole maksupäivänä riittävästi tilvaroja. Mikäli päädytään palkkioiden perimiseen erissä puolivuositain tai kuukausittain, erien periminen tulisi tehdä Edvardasianhallintaohjelmalla mahdollisimman sujuvaksi. Puolivuositain perittävät palkkioerät tai kuukausittain perittävien palkkioerien toistuvaissuoritukset tulisi muodostaa Edvardiin massa-ajona.

Koska päämiehen tilanteessa voi tapahtua vuoden aikana muutoksia, erissä perittävästä palkkioista tulisi tehdä tarkistuslaskelmat marras- tai joulukuussa. Päämiehen tulot tai varat ovat voineet muuttua esimerkiksi siten, että vuosipalkkion määrä nousee alkuvuonna arvioidusta 280 eurosta 440 euroon. Tällöin viimeistä palkkioerää tulee korjata lisälaskulla. Päämiehen tulot tai varat ovat voineet muuttua myös siten, että vuosipalkkion määrä laskee alkuvuonna arvioidusta 440 eurosta 280 euroon. Mikäli palkkiosta on ehditty periä jo yli 280 euroa, palkkiota tulee korjata palautuksella. Edunvalvoja voi periä lisälaskun mukaisen palkkioerän päämiehen edunvalvontatililtä, mutta liikaa perityn palkkion palauttamista on hoidettava Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen (Palkeet) kautta.

Erissä perittävien palkkioiden perimisen seuranta ja hallitseminen olisi nykyistä työläämpää. Kerran vuodessa perittävien palkkioiden taulukoiminen sekä mahdollisten maksuaikojen ja kohtuullistamisten seuraaminen ja hallitseminen on yksinkertaisempaa kuin, että palkkiot perittäisiin useissa erissä ja vastaavat työvaiheet tehtäisiin useita kertoja vuodessa. Oman haasteensa toisivat kesken vuotta alkaneiden ja päättyneiden edunvalvontamääräysten päämiesten palkkioiden käsitteleminen.

Erissä perittävistä palkkioista aiheutuisi lisätyötä myös toimeentulotukien hakemiseen. Hakemuksia tulisi tehtäväksi muinakin kuukausina kuin nykyisen eräpäivän mukaisesti joulukuussa. Useammassa erässä perittävän palkkion johdosta toimeentulotuen myöntämisen edellytykset eivät välttämättä myöskään täyty, vaikka ne kerran vuodessa perittävässä palkkiossa täyttyisivät.

Esimerkiksi Etelä-Pohjanmaan oikeusaputoimiston 860 päämiehestä tarkasteltiin 440 päämiehen tilannetta joulukuussa 2013. Toimeentulotukea myönnettiin 65 päämiehen palkkioihin yhteensä 16.620 euroa ja heistä 17 päämiehelle koko palkkioon yhteensä 5.040 euroa. Mikäli palkkiot olisi peritty puolivuositain kahdessa erässä, toimeentulotukea olisi todennäköisesti myönnetty ainoastaan 49 päämiehen palkkioihin yhteensä 10.560 euroa. Mikäli palkkiot olisi peritty kuukausittain, toimeentulotukea olisi todennäköisesti myönnetty vielä huomattavasti vähemmän.

Palkkioiden erissä periminen lisäisi päämiesten tilitapahtumien määrää. Tilitapahtumien määrällä voi olla vaikutusta pankin palvelumaksuihin. Palkkioiden periminen erissä saattaisi lisätä päämiesten pankkikuluja. Pankkikuluihin ei pääsääntöisesti myönnetä toimeentulotukea.

Mikäli yhden palkkio laskeminen kestää keskimäärin seitsemän minuuttia, esimerkiksi Helsingin oikeusaputoimiston 3.500 päämiehen palkkioiden laskeminen kestää yhteensä 57 henkilötyöpäivää (htp), Pohjois-Karjalan oikeusaputoimiston 1.800 päämiehen 29 htp:ä, Oulun oikeusaputoimiston 1.520 päämiehen 25 htp:ä ja Etelä-Pohjanmaan oikeusaputoimiston 860 päämiehen 14 htp:ä. Palkkioiden käsittelyssä on toimistokohtaisia eroja. Mikäli palkkiot perittäisiin erissä, nykyisillä toimintatavoilla työmäärä lisääntyisi kaikissa oikeusaputoimistoissa.

5 Palkkioiden perimisajankohta

Palkkioasetuksessa (696/2012) ei mainita edunvalvojan palkkion laskemis- eikä perimisajankohtaa. Työryhmä pohti, minkä ajankohdan mukaan palkkio voitaisiin laskea siten, ettei siitä tarvitsisi tehdä tarkistuslaskelmaa. Ennen valtiolle siirtymistä ajankohta oli aina 31.12. Valtiolla ollessa se on ollut ensin 31.10. ja tällä hetkellä marraskuu.

Palkkioasetus perustuu vuosiajatteluun. Alkavien ja päättyvien määräysten edunvalvojan palkkiot voivat olla myös osavuodelta. Palkkion ei tarvitse välttämättä määräytyä kalenterivuoden mukaan tammikuusta joulukuuhun, vaan palkkio voi määräytyä esimerkiksi heinäkuusta kesäkuuhun. Holhoustoimilain (442/1999) 44 § 3 momentin mukaiset tarkistukset tulo- ja varallisuusrajoihin (tuloraja 5.727,12 euroa vuonna 2014 ja varallisuusraja 17.181,36 euroa vuonna 2014) tehdään vuodenvaihteessa. Tulo- ja varallisuusrajojen tarkistusajankohdan vuoksi palkkion määräytyminen muutoin kuin kalenterivuoden mukaisesti voisi olla hankalaa.

Selvintä olisi laskea palkkiot kalenterivuosittain jälkikäteen tilanteesta 31.12. Tällöin ei tarvitsisi arvioida loppuvuoden tapahtumia eikä palkkioihin tulisi tilintarkastuksessa korjattavaa. Tämä on myös maistraattien toive. Tällöin ei tulisi myöskään toimeentulotukimenetyksiä. Palkkioiden laskuttaminen tilanteesta 31.12. pitäisi ajoittaa kirjanpitoyksikön vuositilinpäätöksen aikataulun mukaisesti. Tulotilille 15.1. mennessä kirjautuneet tulot voidaan kirjata edellisen vuoden tuloiksi. Tilinpäätös tulee olla hyväksytty 10.3. mennessä. Edunvalvojan palkkioiden käsittelyprosessille ja tuloutukselle ajanjakso 31.12.–15.1. ei ole riittävä. Ajanjakso on liian lyhyt ja siihen sisältyy useita vapaapäiviä.

Valtion tulo- ja menoarvio laaditaan varainhoitovuodeksi kerrallaan. Varainhoitovuosi on kalenterivuosi. Valtion talousarvioista annetun lain (423/1988) 6a §:n mukaan tulo tai meno kohdennetaan talousarviossa siihen varainhoitovuoteen, jolle se lähinnä kuuluu siten, että kunkin varainhoitovuoden talousarvioon otetaan tuloarvioina kaikki tiedossa olevat varainhoitovuoden tulot ja määrärahat kaikkiin tiedoissa oleviin varainhoitovuoden menoihin. Valtion talousarvioasetuksen (1243/1992) 5a §:n mukaan maksullisen toiminnan tulon ja muun sekalaisen tulon sekä kulutus-, sijoitus- ja muun menon kohdentamisperusteena on suoritteiden luovuttaminen tai tuotannon tekijän vastaanottaminen (suoriteperuste).

Yleisen edunvalvonnan kehittämistyöryhmä on antanut suosituksen, jonka mukaan edunvalvojan palkkiota ei voi periä ennakkoon. Palkkion voi periä ainoastaan tehdystä työstä. Esimerkiksi kesäkuussa ei voi periä koko kalenterivuoden palkkiota. Mikäli kesäkuussa perittäisiin osavuoden palkkio, palkkion määrä tulisi tarkistaa lopullista vuosipalkkiota laskettaessa.

6 Viitenumeron lisääminen palkkioille ja laskutustietojen siirtäminen myyntireskontraan

Nykytilanteessa päämiesten varoista perityt edunvalvojan palkkiot kirjataan edunvalvonnan tuloiksi, kun palkkiot ovat saapuneet oikeusministeriön tulotilille. Palkeiden maksuliikepalveluissa selvitetään kunkin oikeusaputoimiston osuus saapuneista maksuista manuaalisesti tilitapahtumien viestitiedoista. Suorituksista laaditaan toimisto- ja maksupäiväkohtainen tosite Rondo-taloudenhallintaohjelmaan. Kun tosite on käsitelty Rondossa, tosittien viennit siirretään kirjanpitoon Raindance-taloudenohjausjärjestelmään.

Palkkioita tulee oikeusministeriön tilille pitkin vuotta yli 30.000 tapahtumaa. Palkkioille määrätyn eräpäivän 15.12. johdosta pankkitilillä on kaksi ”piikkipäivää”, jolloin tapahtumia on yhteensä yli 20.000 kappaletta. Esimerkiksi 17.12.2013 tulotilille saapui noin 17.000 suoritusta. Näin suuri tiliotiedosto aiheuttaa käsittelyongelmia. Muun muassa tiliotteiden arkistointiajot ovat kaatuneet, ja tiliöiminen on ollut hidasta. Marras- ja joulukuun muina päivinä tulotilillä on satoja tapahtumia.

Palkeiden maksuliikepalveluissa kahdeksan henkilöä käsittelee oikeusministeriön tulotilille saapuneita edunvalvojan palkkioita. Palkeiden laskutus perustuu käytettyyn työaikaan. Arviolta palkkioiden käsittelemiseen kuluu työaika yhteensä 0,5 htv/v. Käsittelevien henkilötyövuoden hinta on 98.000 euroa/htv, joten kustannus palkkioiden käsittelemisestä on noin 49.000 euroa/v. Mikäli palkkioita perittäisiin useassa erässä, työmäärä ja kustannukset lisääntyisivät vastaavasti.

Edunvalvojan palkkiot maksetaan viestitiedolla ilman viitenumeroa. Koska suoritukset ovat viitteettömiä, niiden käsitteleminen on hidasta. Edunvalvontatilejä on eri pankeissa ja pankista riippuen tiliotteelta ilmenee palkkion maksajana oikeusaputoimisto, vastuualuenumero tai päämies. Jotta palkkio voidaan tiliöidä, tulee tietää, mille oikeusaputoimistolle se kuuluu. Tiliöinnin oikeellisuuden varmistamiseksi jokainen tapahtuma aukaistaan.

Palkeet toivoo, että edunvalvontapalkkioiden käsittelyt siirrettäisiin myyntireskontraan ja maksettaisiin viitteellisinä suorituksina useamman päivän aikana. Muutoksella manuaaliset työvaiheet vähenisivät huomattavasti. Vuosipalkkiolaskut siirrettäisiin sähköisesti Edvardista Raindancen myyntireskontraan ja laskutustiedot kirjattaisiin siirron yhteydessä edunvalvonnan tuloiksi. Myös tulotilille saapuneet viitteelliset suoritukset päivittäisiin reskontraan laskuille sähköisesti.

Suurin osa vuosipalkkioiden käsittelystä siirtyisi toimintamallimuutoksen johdosta Palkeiden maksuliikepalveluista tulojen käsittely -palveluihin. Palkeet arvioi vuosipalkkioiden käsittelystä aiheutuvan työmäärän olevan toimintamallimuutoksen jälkeen

nykyisillä tapahtumamäärillä noin 0,3 htv/v ja kustannusten noin 30.000 euroa. Mikäli vuosipalkkiot perittäisiin useammassa erässä, työmäärä ja kustannukset lisääntyisivät vastaavasti. Myyntireskontran avulla voitaisiin järjestää myös suoritusten seuranta, jolloin virheet maksuissa tulisivat esille nykyistä nopeammin.

Mikäli palkkiot maksettaisiin useamman päivän aikana, varmistettaisiin järjestelmien kapasiteetin riittävyys. Edunvalvojan palkkioiden periminen joulukuun eri päivinä on mahdollista. Edvard-asianhallintaohjelmassa on jo ominaisuus, jolla ohjelmaan määriteltä palkkioiden eräpäivä 15.12. voidaan muuttaa massana. Oikeusaputoimistoille tai -piireille voitaisiin jakaa eri perimispäiviä esimerkiksi ajalla 7.–23.12. Oikeusaputoimistoja on tällä hetkellä 29 ja toimistojen yhdistämisen myötä 1.1.2015 lukien 27. Oikeusapupiirejä on kuusi.

Raindance-taloudenohjausjärjestelmään ollaan valmiita tekemään edunvalvojan vuosipalkkioiden käsittelyjen kehittämisestä aiheutuvat muutokset. Raindancen korvaava Kieku-järjestelmä otetaan käyttöön syksyllä 2016. Muutokset voidaan tehdä myös edunvalvonnan asianhallintaohjelmaan Edvardiin. Muutokset on tarkoituksenmukaista tehdä ennen vuoden 2014 edunvalvojan vuosipalkkioiden perimistä.

7 Palkkiokertymän arvioiminen

Oikeusaputoimistojen yleisen edunvalvonnan palkkiokertymät arvioidaan jokaisen oikeusaputoimiston budjettiesityksessä vuosittain elokuussa. Budjettiesitys lähetetään oikeusministeriöön ja oikeusaputoimen johtajalle elokuun loppuun mennessä. Budjettiesityksiä oikeusaputoimistot ovat tehneet edunvalvonnan osalta elokuusta 2008 alkaen. Vuoden 2013 syyskuuhun mennessä budjettiesityksiä on tehty kuusi kertaa.

Vuoden 2008 elokuussa oikeusaputoimistot tekivät ensimmäiset budjettiesitykset. Tuolloin arvioitiin edunvalvonnan tulot vuodelle 2009. Pohjatiedot budjettiesitysten laatimiselle olivat vähäiset. Edunvalvontapalveluiden järjestämisestä vastuu siirtyi valtion oikeusaputoimistoihin vuoden 2009 alussa. Päämiesten palkkioiden periminen oli ollut aikaisempina vuosina eri toimijoilla hyvin vaihtelevaa. Oikeusaputoimistoihin siirtyvien päämiesten lukumääriäkään ei tiedetty tarkasti.

Vuositilien ja omaisuusluetteloiden tekemisestä perittyjen lisämaksujen suuruudet vaihtelivat oikeusaputoimistojen kesken. Palkkioita kohtuullistettiin oma-aloitteisesti, jolloin toimiston palkkiokertymä saattoi pienentyä jopa 10 %. Toimistot taulukoivat palkkioita vaihtelevilla taulukoilla eikä luotettavia raportointipohjia ollut. Arviot palkkiokertymistä poikkesivat toteutumasta merkittävästi.

Perittävien palkkioiden suuresta lukumäärästä johtuen pienilläkin virhearvioinneilla yksittäisissä palkkioissa voi olla suuri merkitys palkkiokertymän arvion ja toteutuman poikkeamaan. Esimerkiksi jos jokaisen päämiehen palkkio arvioitaisiin varovaisesti 50 euroa pienemmäksi, 32.500 päämiehen palkkiokertymä poikkeaisi toteutumasta 1,625 miljoonaa euroa.

Vuoden 2010 tulot arvioitiin tulosneuvotteluissa, kun edunvalvonta oli ollut oikeusaputoimistoissa noin puoli vuotta. Oikeusaputoimistoille ei ollut siihen mennessä kertynyt juurikaan palkkiokertymää, koska palkkiot on peritty pääosin joulukuussa. Vuoden 2011 ja 2012 tuloja on pystytty arvioimaan tulosneuvotteluissa paremmin. Tuloja on kertynyt arvioitua enemmän 1,714 miljoonaa euroa vuonna 2011 ja 1,558 miljoonaa euroa vuonna 2012. Kappaleessa 1 Taustaa esitetystä taulukosta oikeusaputoimistojen tulossopimustavoitteista, toteutumista sekä toteumien ja tulossopimuksien eroista ilmevät palkkiokertymien arvioiden ja toteutumien erot vuosina 2009–2013.

Vuonna 2013 oli ensimmäistä kertaa sovellettavana uusi palkkioasetus (696/2012). Palkkioasetuksen vaikutusta palkkiokertymään ei osattu saman vuoden tulosneuvotteluissa arvioida riittävästi. Edunvalvojan palkkion perusmaksu nousi 200 eurosta 280 euroon tai 440 euroon. Lisämaksut vuositilin teosta 30–340 euroa ja omassa käytössä olevasta asunnosta 170 euroa poistuivat. Lisämaksu omaisuusluettelosta 30–340 euroa muuttui 200 euroksi. Lisämaksu maistraatin luvan hakemisesta nousi 80 eurosta 200 euroon, 300 euroon tai 600 euroon. Lisämaksua voi periä myös sellaisista toimenpiteistä, joista sitä ei voinut aikaisemmin periä. Lisäksi tulo- ja varallisuusrajojen

euromäärät nousivat. Aikaisempina vuosina päämiesten palkkioita myös kohtuullistettiin huomattavasti enemmän. Palkkioasetuksen mukaista palkkiota ei pääsääntöisesti kohtuullisteta.

Oikeusministeriö on antanut ohjeen (OM 10/33/2009) omaisuuden arvostamiseksi. Päämiesten omaisuutta on vuosittain osattu arvioida käypään arvoon aikaisempaa paremmin. Tämä on kasvattanut palkkiokertymää.

Oikeusaputoimistojen budjettiesityksissä edunvalvonnasta tulevat palkkiot voidaan seuraavista syistä arvioida tulevina vuosina huomattavasti tarkemmin kuin, mitä ne ovat tähän saakka arvioitu:

- Palkkioasetusta (696/2012) on sovellettu vuonna 2013 ja näin on saatu kokemusta uuden asetuksen soveltamisesta.
- Uuden palkkioasetuksen perusteella palkkioiden kohtuullistamiset ovat huomattavasti vähentyneet oikeusaputoimistoissa. Holhoustoimilain (442/1999) 56 § 1 momentin 1.5.2011 voimaan tulleen muutoksen johdosta tilintarkastuksessa tarkastetaan palkkion suuruusluokka eikä maistraateilla ole pääsääntöisesti tarvetta huomauttaa palkkiosta, joka määräytyy palkkioasetuksen mukaan. Esimerkiksi Pohjois-Karjalan oikeusaputoimistossa edunvalvontapalkkioita kohtuullistettiin vuosittain ennen uutta palkkioasetusta lähes 100.000 eurolla. Valtakunnallisesti palkkioita lienee kohtuullistettu vuosittain 1–2 miljoonalla eurolla.
- Päämiesten omaisuus on pääosin saatu arvioitua lähemmäksi käypää arvoa.
- Oikeusministeriön tavoitteena on ollut ja on edelleen, että palkkioiden taso on pystyttävä arvioimaan selvästi luotettavammin.
- Edvard-asianhallintaohjelmaa kehitetään helpottamaan palkkioiden arvioimista kesken vuotta.
- Oikeusaputoimistojen yhdistymiset on ainakin suurelta osin tehty.
- Edunvalvonnan lisämaksut vuositilin ja omaisuusluettelon teosta ovat vaihdelleet eri toimistoissa huomattavasti ja nyt maksut määräytyvät palkkioasetuksen mukaan. Tulkintojen mahdollisuudet ovat vähentyneet.

Yleisen edunvalvonnan asianhallintaohjelman Edvardin täysipainoisen käyttöönoton myötä saadaan tilasto- ja seurantatietoa entistä luotettavampana. Edunvalvonnan kaikki vuosipalkkiolaskelmat laadittiin Edvardilla vuoden 2013 tilinpäätökseen.

Palkkioasetuksen mukaisten toteutuneiden palkkioiden perusteella palkkiokertymiä voidaan jatkossa arvioida luotettavammin. Edvardista saadaan palkkioraportti toimiston toteutuneista palkkioista valitulta ajalta. Raportista ilmenee palkkiokertymän yhteismäärä ja kohtuullistettujen palkkioiden lukumäärä. Raporttia kehitetään Edvardin

syksyn 2014 versiossa, jotta siitä ilmenisivät palkkioasetuksen 3 §:n mukaisesti määräytyvät päämiesmäärät, joilla on perusmaksu 280 euroa tai 440 euroa taikka palkkio- rajoittimen mukainen palkkio. Lisäksi raportista ilmenisivät palkkioasetuksen 4 §:n mukaisesti määräytyvät päämiesmäärät lisämaksuihin 200 euroa, 300 euroa ja 600 euroa.

Oikeusaputoimistot kirjaavat Edvardiin päämiesten tietoja. Edvardiin kirjatusta tiedoista on saatavilla eriteltyä tilastoa edunvalvojan palkkioraportoinnin kehittämiseen muun muassa päämiehen tuloista, varallisuudesta, tilitapahtumista, edunvalvojan palkkioista sekä vuosi- ja päätöstileistä. Edvardiin kirjatusta tiedoista saadaan muodostettua oikeusaputoimisto- ja oikeusapupiirikohtainen sekä valtakunnallinen raportti DW-Edvard -raportointiohjelmalla.

Edvardin edunvalvontapalkkioiden raportointia on tarpeen kehittää. Raportointia kehitettäessä on otettava huomioon jo olemassa olevien Edvardin toimintojen hyödyntäminen. Raportin rakentamisessa voitaneen hyödyntää Edvardissa jo olevaa palkkioiden muodostamisen massatoimintoa. Tällöin valittuna aikana, esimerkiksi elokuussa, voitaisiin tehdä Edvardilla edunvalvojan palkkiokertymän arvio hyödyntämällä siihen mennessä Edvardiin kirjattuja tietoja. Tämän arvion perusteella voitaisiin tarvittaessa tehdä korjaus tulosneuvotteluissa arvioituun palkkiokertymään. Lopulliset palkkiot laskettaisiin ja perittäisiin marras- ja joulukuussa.

8 Päämiehen näkökulma

Edunvalvojan palkkio määräytyy vuosijattelon mukaisesti. Perittiinpä palkkio yhdellä kertaa tai useammassa erässä edunvalvojan palkkion yhteismäärän tulisi pysyä vuositasolla samana.

Kerralla perittävän palkkion määrä on päämiehen varoihin ja tuloihin nähden suuri. Vähävaraisella ja -tuloisella päämiehellä kuluu huomattava osa tilivaroista joulukuussa edunvalvojan palkkioon. Päämiehen voi olla vaikea ymmärtää kerralla perittävän palkkion suuruutta. Kaikkein tukalimmissa tilanteissa palkkioon myönnetään toimeentulotukea. Toimeentulotukilaskelmassa otetaan koko vuosipalkkio eräpäivän mukaisesti huomioon joulukuun menona. Varakkailta ja hyvätuloisilla päämiehillä voi olla takapainotteisesti kerralla perittävän palkkion verran varoja pitempään tuottavasti sijoitettuna.

Perittäessä palkkio useassa erässä päämiehen taloudellinen tilanne olisi nykyistä perimiskäytäntöä enemmän ajan tasalla. Perintä muistuttaisi muiden toimijoiden asiakasmaksujen laskutuskäytäntöä. Päämiesten voi olla helpompi ymmärtää erissä perittävien pienempien palkkioerien määriä. Myös päätöspalkkio olisi pienempi, mikä saattaisi helpottaa päämiehen oikeudenomistajien toimia laskun maksamiseksi. Palkkion perimisestä erissä seuraisi vähävaraisille ja -tuloisille toimeentulotuen menetyksiä. Kuukausittaisissa toimeentulotukilaskelmissa otettaisiin menona huomioon ainoastaan kulloinkin erääntyvä erä palkkiosta. Palkkioiden periminen erissä saattaisi lisätä päämiesten pankkikuluja. Osa pankeista perii palvelumaksuja tilitapahtumien lukumäärään perustuen. Palkkion perimisestä erissä seuraisi varakkaille ja hyvätuloisille päämiehille sijoitustuottojen menetyksiä.

9 Maistraatin näkökulma

Maistraateissa on uusi valtakunnallinen ohje tilintarkastustavoista. Tilintarkastuksesta on järjestetty maistraattien henkilökunnalle myös valtakunnallisia koulutustilaisuuksia. Maistraattien vastuualuepäälliköt muodostavat prosessin kehittämissyhmän, jossa maistraattien käytäntöjä pyritään yhtenäistämään. Yksityiskohtaisia valtakunnallisia ohjeita ei kuitenkaan juurikaan ole.

Maistraattien tilintarkastustavat vaihtelevat valitun tarkastustavan (hyvä tai yleispiirteinen tarkastus), tilin vaativuuden ja tarkastajan mukaan. Tilin on ryhmitelty yksinkertaisiin, normaaleihin, työläisiin ja riskialttiisiin. Lähtökohtaisesti yksityisten edunvalvojien tilit ovat riskialttiimpia kuin yleisten edunvalvojien. Ensimmäinen tili on aina tarkastettava hyvän tarkastustavan mukaisesti. Tilintarkastaja voi vaihtua tilikausien välillä. Yhden tilin tarkastamiseen voi kulua aikaa 15 minuutista koko päivään edunvalvontatehtävän ja aineiston laajuudesta sekä tilin laadusta riippuen. Viime kädessä tarkastustavan valitsee tarkastaja tarkastusta tehdessään.

Edunvalvojan palkkioiden tarkastaminen on maistraatissa tehtyjen kyselyjen perusteella ollut yksi työläin osa tilintarkastusta ennen tilintarkastamista koskevan lain säännöksen muuttamista. Holhoustoimilain (442/1999) 56 § 1 momentin 1.5.2011 voimaan tulleen muutoksen johdosta tilintarkastuksessa tarkastetaan palkkion suuruusluokka. Hyvään tilintarkastustapaan ei kuulu enää palkkion tarkastaminen eurolleen.

Maistraatin tilintarkastuksessa tekemillä ratkaisulla ei ole oikeudellisesti sitovaa vaikutusta. Palkkion oikeellisuus voidaan saada edunvalvonnan päättymisen jälkeenkin tutkittavaksi. Tilintarkastus ei poista edunvalvojan vahingonkorvausvastuuta. Maistraatti voi joutua vastuuseen, mikäli vahingon huomaamatta jääminen on johtunut yleispiirteisestä tarkastuksesta, mutta vahinko olisi huomattu hyvää tarkastustapaa noudattamalla ja edunvalvoja on tullut maksukyvyttömäksi tarkastuksen jälkeen.

Edunvalvojan palkkion tarkastaminen kohdentuu lähinnä laskelman pohjatietojen oikeellisuuteen, kuten esimerkiksi

- miten päämiehen asuntoa on käsitelty laskelmassa,
- mitä tuloja on otettu huomioon,
- onko myyty omaisuus ja jaettu kuolinpesäosuus poistettu omaisuudesta sekä
- onko puunmyyntitulot käsitelty oikein (osa voi olla tuloa, osa kiinteistön tilalle tullutta omaisuutta eikä tuloa).

Tilintarkastuksessa voidaan joutua arvioimaan edunvalvojan palkkion muodostamisen jälkeisten kahden kuukauden tapahtumien merkitystä. Lisämaksujen laajentaminen palkkioasetuksessa (696/2012) vaativuudeltaan lupaa edellyttäviin toimenpiteisiin

edellyttää tarkempaa tarkastelua ainakin alkuun. Palkkiota voidaan myös verrata aikaisempien vuosien palkkioihin. Työläimmillään tarkastaja voi joutua laskemaan palkkion uudelleen.

Holhustoimilain (442/1999) 44 §:n 2 momentin mukaan edunvalvojan palkkion tulee olla kohtuullinen. Palkkioasetuksen (696/2012) noudattaminen johtaa pääsääntöisesti kohtuulliseen palkkioon. Yksittäistapauksissa palkkioasetuksen mukainen palkkio voi kuitenkin asetuksen kaavamaisuuden vuoksi johtaa kohtuuttomuuteen, jolloin joudutaan arvioimaan, onko asetus tässä yksittäistapauksessa lain säännöksen vastainen. Tällaiset tilanteet lienevät hyvin harvinaisia. Maistraatti toivoo, että oikeusaputoimistoissa kiinnitettäisiin palkkioiden kohtuullisuuden huomiota oma-aloitteisesti.

Maistraatin käsityksen mukaan edunvalvojan palkkiot tulisi olla laskettuna toteutuneen vuoden vaihteen tilanteen mukaan. Tämä sujuvoittaisi myös tilien tarkastusta. Mikäli palkkioiden laskemisen ajankohtaan halutaan muutosta, maistraatin käsityksen mukaan palkkioasetuksessa tulee olla maininta, minkä ajankohdan mukaan palkkiot lasketaan.

Maistraatin käsityksen mukaan palkkion tarkastamisen kannalta olisi sujuvinta, mikäli se peritään yhdessä erässä. Maistraatti ei kuitenkaan vastusta palkkion perimistä useassa erässä. Perinnän mahdollisella porrastamisella eri joulukuun päiville oikeusaputoimistojen kesken ei ole maistraatille merkitystä. Maistraatin toive kuitenkin on, että useammassa erässä perimisestä ei aiheutuisi maistraatille lisätyötä. Palkkion lopullinen määrä ja perityt erät tulisi ilmetä selvästi yhdestä laskelmasta. Erissä perimisen ei tulisi olla etupainotteista, jottei olosuhteiden muututtua tulisi korjattavaa.

Maistraatti ehdottaa, että toimeentulotuen asiakkaana olevan päämiehen edunvalvojan palkkio perittäisiin yhdessä erässä. Tällöin päämies ei menettäisi oikeuttaan toimeentulotukeen. Työryhmän käsityksen mukaan ei tällä perusteella ole mahdollista periä palkkiota toimeentulotuen asiakkaana olevilta päämiehiltä eri tavalla kuin muilta päämiehiltä.

10 Työryhmän tehtävät ja esitys

A Milloin ja minkä ajankohdan mukaan edunvalvojan palkkio voidaan periä

Edunvalvojan palkkion suuruus perustuu palkkioasetukseen (696/2012). Asetus perustuu vuosiajatteluun. Tarkistukset palkkioon vaikuttaviin varallisuus- ja tulorajoihin tehdään vuodenvaihteessa. Edunvalvonnan kirjanpidon varainhoitovuosi on kalenterivuosi.

Edunvalvojan palkkio on tarkoituksenmukaista laskea kalenterivuositain. Laskenta-ajankohdan tulee olla mahdollisimman lähellä kalenterivuoden loppua, jottei päämiehen tilanteessa ehtisi loppuvuoden aikana tapahtua palkkion määrään vaikuttavia muutoksia.

Edunvalvonnan tuloja kertyy myös vuoden kuluessa. Päätöspalkkio laskutetaan edunvalvonnan päättyessä ja erityismääräyksen palkkio laskutetaan, kun määräyksen mukainen tehtävä on suoritettu. Oikeusaputoimiston toimeksiannosta Palkeet laskuttaa päättyneen määräyksen ja erityismääräyksen palkkion.

B Voidaanko palkkiot periä oikeusaputoimistoissa useassa erässä

Edunvalvojan vuosipalkkiot voitaisiin periä esimerkiksi kahdessa erässä tai kuukausittain. Edunvalvonnan kehittämistyöryhmän suosituksen mukaan palkkioita ei tulisi periä ennakkoon. Valtion tulo- ja menoarvio laaditaan varainhoitovuodeksi kerrallaan. Edunvalvontapalvelusta saatavan tulon tulee pääsääntöisesti kohdistua samalle varainhoitovuodelle kuin palvelun tuottamisesta aiheutuva meno.

C Mitä etuja ja haittoja tulisi valtiolle ja oikeusaputoimistoille sekä päämiehille siitä, että edunvalvojan palkkioita perittäisiin nykyistä reaaliaikaisemmin

Mikäli edunvalvojan vuosipalkkiot perittäisiin useissa erissä, oikeusaputoimistojen tulot kertyisivät tasaisemmin vuoden aikana. Oikeusaputoimistojen tulojen arvioiminen saattaisi olla helpompaa. Päämiehen taloudellinen tilanne olisi nykyistä enemmän ajan tasalla. Perintä muistuttaisi muiden toimijoiden laskutuskäytäntöä.

Edunvalvojan palkkioiden erissä periminen lisäisi oikeusaputoimistojen työmäärä palkkioiden perinnässä nykyiseen menettelyyn verrattuna vähintään kaksinkertaisesti. Tällöin päämiesten päivittäisten ja heidän kannalta tärkeiden asioiden hoitoon jäisi vähemmän työaika. Lisäksi lisääntyisivät Palkeiden työmäärä ja kustannukset sekä päämiesten pankkikulut. Palkkioiden erissä perimisen

johdosta todennäköisesti nykyistä harvemmat päämiehistä saisivat toimeentulotukea edunvalvontapalkkioihin ja myönnetyt toimeentulotuet olisivat mahdollisesti nykyistä pienempiä.

D Esitys edunvalvontapalkkioiden tuloutuksen kehittämisestä oikeusaputoimistoissa

Työryhmä esittää, että edunvalvojan vuosipalkkiot peritään jatkossakin yhdessä erässä joulukuussa. Palkkiolle lisättävän viitetiedon myötä palkkioiden manuaaliset työvaiheet vähenevät ja niiden seuranta on luotettavampaa. Järjestelmien kapasiteettien riittävyyden takaamiseksi vuosipalkkioiden periminen tulee porrastaa joulukuun eri päiville. Kullekin kuudelle oikeusapupiirille tulee määritellä kaksi perintäpäivää ajalla 7.–23.12. Piirikohtaiset maksupäivät sovitaan vuosittaisissa tulosneuvotteluissa.

Edunvalvojan palkkioiden nykyistä tarkempi arvioiminen on edelleen tarpeen. Palkkioasetuksen (696/2012) oltua käytössä jo vuoden 2013 palkkioita perittäessä työryhmän käsityksen mukaan palkkiokertymät osataan arvioida jatkossa tarkemmin. Tarvittaessa Edvard-asianhallintaohjelmaan tulee rakentaa nykyistä tarkempi palkkioraportointi, jolla Edvardista saisi arvion palkkiokertymistä valittuna aikana. Tällöin palkkioiden tarkempi arvioiminen ei lisäisi juurikaan työmäärää oikeusaputoimistoissa. Raportointiaika tulisi olla etukäteen toimistojen tiedossa, jotta päämiesten kirjanpito olisi tuolloin mahdollisimman ajan tasalla.

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 2012

696/2012

Valtioneuvoston asetus edunvalvojan palkkion suuruudesta

Annettu Helsingissä 29 päivänä marraskuuta 2012

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään holhoustoimesta annetun lain (442/1999) 44 §:n 5 momentin nojalla, sellaisena kuin se on laissa 122/2011:

1 §

Palkkio edunvalvojan tehtävästä

Edunvalvojan holhoustoimesta annetun lain (442/1999) 44 §:n 2 momentin mukainen palkkio muodostuu vuotuisesta perusmaksusta ja lisämaksuista.

Jos edunvalvoja on määrätty kertaluonteiseen tai muuten rajattuun tehtävään, johon ei liity yleisesti päämiehen taloudellisten asioiden ja omaisuuden hoitamista, hän on oikeutettu saamaan tehtävästään palkkion esittämänsä kohtuullisen laskun mukaisesti.

2 §

Kulukorvaus, erityiskorvaus ja velvollisuus jättää palkkio perimättä

Edunvalvojan oikeudesta saada palkkion lisäksi kulukorvausta ja erityiskorvausta, säädetään holhoustoimesta annetun lain 44 §:n 2 momentissa. Tilanteista, joissa palkkiota ei saa periä, säädetään mainitun pykälän 3 ja 4 momentissa.

3 §

Perusmaksu

Perusmaksu on 440 euroa vuodessa.

Perusmaksu on kuitenkin 280 euroa, jos päämiehen holhoustoimesta annetun lain

44 §:n 3 momentissa tarkoitettu vuositulo on 14 000 euroa tai sitä pienempi ja hänen varallisuutensa arvo on pienempi kuin mainitun pykälän 4 momentissa tarkoitettu varallisuusraja.

4 §

Lisämaksut

Edunvalvonnan aloittamisesta aiheutuvista toimenpiteistä perittävä lisämaksu on 200 euroa. Holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (575/2008) tarkoitettulla palveluntuottajalla ei kuitenkaan ole oikeutta edunvalvonnan aloittamisesta perittävään lisämaksuun, jos edunvalvojan tehtävä on siirtynyt sille palveluntuottajan vaihtumisen vuoksi.

Toimenpiteestä, joka edellyttää holhousviranomaisen lupaa tai joka on vaativuudeltaan sellaista vastaava, perittävä lisämaksu on 200 euroa. Jos toimenpide koskee omaisuuden ositusta, erottelua tai perinnönjakoa, lisämaksuna saadaan kuitenkin periä 300 euroa, kun päämiehelle tulevan varallisuuden määrä on yli 20 000 euroa ja 600 euroa, kun päämiehelle tulevan varallisuuden määrä on yli 100 000 euroa.

Omaisuuden hoitamisesta perittävä lisämaksu on kaksi prosenttia hoidettavana olevan varallisuuden arvosta. Varallisuuden arvoksi katsotaan tällöin holhoustoimesta anne-

tun lain 44 §:n 4 momentissa tarkoitettu varallisuus vähennettynä mainitussa momentissa tarkoitettun varallisuusrajan suuruisella euromäärällä.

5 §

Palkkion enimmäismäärä

Perusmaksun ja lisämaksun yhteenlaskettu määrä saa kuitenkin olla korkeintaan 18 prosenttia päämiehen laskennallisesta vuositulosta. Laskennallinen vuositulo on 2 ja 3 momentissa tarkoitettun vuositulon ja varallisuuteen perustuvan tulon yhteenlaskettu määrä.

Vuositulo on holhustoimesta annetun lain 44 §:n 3 momentissa tarkoitettu tulo vähennettynä mainitussa momentissa tarkoitettun tuloajan suuruisella euromäärällä.

Varallisuuteen perustuva tulo on kaksi prosenttia edunvalvojan hoidettavana olevan päämiehen varallisuuden arvosta. Varallisuuden arvo on holhustoimesta annetun lain 44 §:n 4 momentissa tarkoitettu varallisuus vähennettynä mainitussa momentissa tarkoitettun varallisuusrajan suuruisella euromäärällä.

6 §

Palkkio vuotta lyhyemmältä ajalta

Jos edunvalvojan tehtävä on kestänyt

Helsingissä 29 päivänä marraskuuta 2012

Oikeusministeri *Anna-Maja Henriksson*

vuotta lyhemmän ajan, peruspalkkion ja omaisuuden hoitamisesta perittävän lisämaksun yhteismäärä jaetaan kahdellatoista ja kerrotaan tehtävän hoitamista vastaavien kuukausien määrällä. Vajaa kuukausi katsotaan täydeksi kuukaudeksi.

Edellä asetuksen 3 §:n 2 momentissa ja 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu vuositulo lasketaan jakamalla tehtävän hoitamisen aikana saatu tulo vastaavien kuukausien määrällä ja kertomalla kahdellatoista.

7 §

Arvonlisävero

Tässä asetuksessa säädetty edunvalvojan palkkio ei sisällä arvonlisäveroa.

8 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013.

Ennen tämän asetuksen voimaantuloa tehtyihin edunvalvojan toimiin sovelletaan tämän asetuksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä asetuksen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Hallitusneuvos Merja Muilu

Valtioneuvoston asetus edunvalvojan palkkion suuruudesta (692/2012)

Yleisen edunvalvonnan kehittämistyöryhmä on 3.9.2009 käsitellyt edunvalvojan palkkioiden perimistä valtion oikeusaputoimistoissa ja antanut siitä kannanoton. Oikeusministeriö on ohjeistanut oikeusaputoimistoja palkkion määrittämisessä ja perimisessä kirjeillään 15.9.2009.

Edunvalvojan palkkion suuruudesta 1.1.2013 alkaen säädetään holhoustoimilain 44 §:n lisäksi valtioneuvoston asetuksessa edunvalvojan palkkion suuruudesta. Palkkion määräytymisen keskeiset periaatteet ovat säilyneet samanlaisina kuin oikeusministeriön palkkio-ohjeessa vuodelta 2001, mutta muutoksiakin on tullut. Perusmaksu on nyt kaksiportainen, lisämaksuja on kolme, myös erityistehtävän palkkiota koskevat nyt tulo- ja varallisuusrajat, jotka on sidottu indeksiin laissa eritellyllä tavalla.

Kehittämistyöryhmä on sille tulleiden pyyntöjen mukaisesti tarkastellut palkkion määräytymistä uuden asetuksen mukaan ja laatinut tämän yhteenvedon palkkion määrän laskemisessa huomioon otettavista uusista seikoista.

1. Perusmaksu on

- 440 € tai
- 280 euroa, jos päämiehen vuositulo on 14 000 euroa tai vähemmän ja hänellä on varallisuutta vähemmän kuin 17 181,36 €

2. Lisämaksut

a) Edunvalvonnan aloittamisesta aiheutuvista toimenpiteistä lisämaksu on 200 €.

Lisämaksu korvaa omaisuusluettelon laatimisesta aikaisemmin perityn porrastetun maksun. Lisämaksua ei saa periä, jos edunvalvonnan siirto tapahtuu palvelujen uudelleen järjestelyn vuoksi palveluntuottajan vaihtuessa tai kun päämies siirtyy palveluntuottajan yleiseltä edunvalvojalta saman palveluntuottajan toiselle yleiselle edunvalvojalle.

Maksun perimisen edellytyksenä on, että alkuselvittely on loppuunsaatettu ja se on todennettavissa, helpoimmin tämä tapahtuu sillä, että omaisuusluettelo todetaan toimitetuksi maistraatille. Maksu on samansuuruinen riippumatta selvityksen laajuudesta ja päämiehen varallisuudesta.

b) Toimenpiteestä, joka vaatii maistraatin lupaa tai joka on vaativuudeltaan sellaista vastaava, lisämaksu on 200 €.

Aikaisemman ohjeen mukaan lisämaksu kohdistui luvan hakemiseen, asetuksen mukaan lisämaksun perusteena on se työmäärä, joka aiheutuu tällaisista toimenpiteistä. Toimenpiteitä, jotka olisivat vaativuudeltaan lupa-asioita vastaavia, ei työryhmän käsityksen mukaan tulisi tulkita laajasti. Yleisin toimenpide tulee olemaan päämiehen etujen valvominen ja edustaminen pesänjakajan suorittamassa osituksessa, perinnönjaossa tai erottelussa. Merkittävän arvokkaan irtaimen omaisuuden myynti voi olla verrattavissa vaativuudeltaan asunnon välittäjän hoitamaan asunto-osakkeen myyntiin ja oikeuttaa lisämaksun perimiseen. Lisämaksuun on oikeus, jos toimenpide on päämiehen kannalta merkittävä ja siitä aiheutunut työmäärä on tavallista suurempi. Toimenpiteen kohteella täytyy olla sellainen taloudellinen arvo päämiehelle, ettei maksun periminen ole kohtuutonta. Tulkintalinjojen yhtenäisyyden vuoksi kehittämistyöryhmä kehottaa yleisiä edunvalvoja lähettämään näitä koskevia kysymyksiä tai edunvalvojan tekemiä ratkaisuja työryhmälle.

Lisämaksu omaisuuden ositusta, erottelua ja perinnönjakoa koskevissa asioissa määräytyy päämiehelle tulevan varallisuuden arvon mukaan

- 300 €, jos em. varallisuus on yli 20 000 €
- 600 €, jos em. varallisuus on yli 100 000 €.

c) Omaisuuden hoitamisesta lisämaksu on entisen mukaisesti 2 % varallisuuden arvosta.

Varallisuuden arvoa laskettaessa huomioon ei oteta omassa käytössä olevan asunnon arvoa ja kokonaisuudesta vähennetään päämiehen velat ja sen lisäksi 17 181,36 €. Lisämaksua ei siis voida periä, jos päämiehellä on omassa käytössä oleva asunto ja korkeintaan 17 181,36 euroa muuta omaisuutta. Entiseen verrattuna vain varallisuuden raja-arvo on muuttunut.

3. Palkkiota ei voida periä lainkaan, jos päämiehen nettotulot ovat 5727,12 € euroa tai vähemmän, eikä hänellä ole nettovarallisuutta yli 17 181,36 euroa.

4. Palkkion enimmäismäärä

Palkkio voi olla enimmillään 18 % päämiehen laskennallisesta vuositulosta. Tältä osin tilanne ei muutu aikaisemmasta.

5. Palkkio vuotta lyhyemmältä ajalta

Vuotuisen palkkion (perusmaksu ja lisämaksu omaisuuden hoitamisesta) määrä jaetaan kahdellatoista ja kerrotaan tehtävän hoitamista vastaavien kuukausien määrällä. Entisestä poiketen vajaa kuukausi katsotaan täydeksi. Lisämaksut edunvalvonnan aloittamisesta ja lupaa vaativista tai niitä vastaavista toimenpiteistä peritään täysimääräisesti.

Tulkintaa vaativat tilanteet, joissa edunvalvojan tehtävä siirtyy toiselle edunvalvojalle kesken kuukauden ja siis kahdella edunvalvojalla tehtävä on kestänyt kuukautta lyhyemmän ajan. Työryhmän mielestä on selvää, ettei päämies saa joutua maksamaan tästä kuukaudesta kaksinkertaista maksua toisin sanoen vain siirtävä tai vastaanottava edunvalvoja voi periä maksun. Työryhmä suosittaa oikeusaputoimistoille, että oikeusaputoimisto ei peri palkkiota, jos yksityinen on sen jo perinyt siirtokuukaudelta. Jos siirto tapahtuu oikeusaputoimistolta toiselle tai palveluntuottajalle, palkkion perisi se,

jolle edunvalvonta siirretään. Tämä koskee myös palveluntuottajille siirtoa, mutta jatkossa asiasta voidaan sopia myös palvelusopimuksissa.

6. Erityistehtävästä perittävä palkkio

Entisestä poiketen näistä tehtävistä perittävää palkkiota koskevat myös päämiehen tuloihin ja varallisuuteen sidotut rajat yllä kuvatulla tavalla. Erityistehtävään määrätyn edunvalvojan on selvitettävä päämiehensä tuloja ja varallisuutta sopivalla tavalla, voidakseen määrittää palkkion. Näissä tilanteissa yleensä päämiehellä on jo edunvalvoja taloudellisiin asioihin tai hän hoitaa itse muut taloudelliset asiat, jolloin selvitys voidaan pyytää näiltä tahoilta. Voidaan myös harkita, voisiko selvityksen siitä, voidaanko palkkiota periä, saada holhousviranomaiselta, jos toinen edunvalvoja on tilivelvollinen saman päämiehen taloudesta.

7. Yleistä

On muistettava, että yllä mainitut euromäärät **5727,12 ja 17 181,36** ovat voimassa vuoden 2013 ajan ja ne tarkastetaan jälleen 1.1.2014. Oikeusaputoimistojen asianhallintaohjelma Edvardiin päivitetään uuden asetuksen vaatimat muutokset, minkä jälkeen palkkion voi laskea ohjelmalla.

Uuden asetuksen voimaantulo ei muuta niitä menettelytapoja, joilla oikeusaputoimistoissa palkkiot on peritty ja tilitetty valtiolle.

EDUNVALVOJAN KULU- JA PALKKIOLASKU

EDUNVALVOJA

PÄÄMIES

Henkilötunnus:

TILIKAUSI, jota lasku koskee

KUUKAUSIEN LUKUMÄÄRÄ

LASKU:

I KULUT

Edunvalvojan tehtävän hoitamisesta
aiheutuneet kulut (erittely ja tositteet liitteenä):

0,00 €

II PALKKIO

Huom! Alaikäisen vanhempi / huoltaja on oikeutettu vain kulukorvaukseen, ei palkkioon

A) **Perusmaksu** (440€/vuosi tai *alennettuna* 280€/vuosi) + 0,00 €

B) **Lisämaksu** (kääntöpuolen apulaskelmasta n:o 2) + 0,00 €

A + B) Em. **perus- ja lisämaksu yhteinelaskettuna** = 0,00 €

C) **Palkkiorajoitin** (kääntöpuolen apulaskelmasta n:o 3) 0,00 €

PALKKIO YHTEENSÄ *palkkiorajoittimen soveltamisen jälkeen*
(= pienempi kohdissa A+B tai C olevista summista)

0,00 €

I + II KULUT JA PALKKIO YHTEENSÄ

0,00 €

KOHTUULLISTAMINEN JA PERUSTE

PALKKIONA PERITÄÄN

0,00 €

Aiemmin perityn palkkion palautus vuodelta

Perittäväksi jää

Apulaskelmat kääntöpuolella.

Paikka ja pvm

yleinen edunvalvoja

APULASKELMAT:

APULASKELMA 1: MUUN OMAISUUDEN HOITAMISESTA KOSKEVAN PALKKION SEKÄ VUOSITULON OMAISUUSKOROTUKSEN LASKEMINEN

+ Päämiehen omaisuuden käypä bruttoarvo yhteensä		+	0,00 €
• vähennetään päämiehen omassa käytössä olevan asunnon arvo		-	0,00 €
• vähennetään <u>muut</u> kuin päämiehen omassa käytössä olevaan asuntoon kohdistuvat velat		-	0,00 €
• vähennetään vielä 17 287,20 €		-	0,00 €
Vähennyslaskun tuloksena saatu erotus		=	0,00 €
Palkkio / vuositulon omaisuuskorotus on 2% em. erotuksesta	x0,02	=	0,00 €

Näin laskettu palkkio / vuositulon omaisuuskorotus siirretään apulaskelman 2 alakohtaan 4, sekä apulaskelman 3 kohtaan "vuositulon omaisuuskorotus". Negatiivinen luku siirretään nollassa (0€).

APULASKELMA 2: LISÄMAKSUN LASKEMINEN

1. Laskutettava toimenpide, maksu 200€	0 kpl	+	0,00 €
2. Laskutettava toimenpide, maksu 300€	0 kpl	+	0,00 €
3. Laskutettava toimenpide, maksu 600€	0 kpl	+	0,00 €
4. Muun omaisuuden hoitaminen (määrä <u>siirretään</u> apulaskelmasta 1)		+	0,00 €
Lisämaksu yhteensä (= alakohtat 1-4 yhteensä)		=	
Näin laskettu lisämaksu <u>siirretään etusivulle kohtaan II B.</u>		=	0,00 €

APULASKELMA 3: PALKKIORAJOITTIMEN (= perus ja lisämaksun enimmäismäärä) LASKEMINEN

+ Päämiehen vuositulo (nettotulot, mukaan lukien rahana annetut sosiaalietuudet, ennakonpidätyksen ja ennakonkannon sekä työntekijän lakisääteisten maksujen jälkeen)		+	0,00 €
+ Vuositulon omaisuuskorotus (tähän <u>siirretään</u> apulaskelmasta 1 saatu lopputulos)		+	0,00 €
• vuositulosta vähennetään 5 762,40 €/vuosi		-	0,00 €
Erotus (vähennyslaskun lopputulos)		=	0,00 €
Palkkiorajoitin on 18% näin lasketusta erotuksesta	x0,18	=	0,00 €

Näin laskettu **palkkiorajoitin** siirretään etusivulle kohtaan II C. Negatiivinen luku siirretään nollassa (0e). Tälläin siis perus- ja lisämaksua ei voi lainkaan periä.

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7105
ISBN 978-952-259-379-5 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 STATSRÅDET
www.oikeusministerio.fi